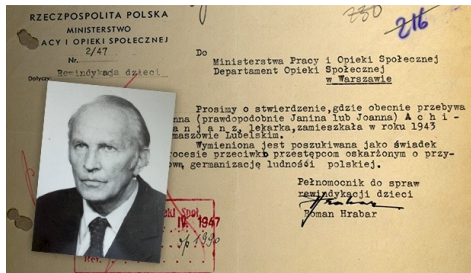

Zdarzyło się dziś...28 marca

28 marca 1909 r. urodził się adw. Roman Hrabar. Po wojnie podjął się wyzwania odnalezienia i sprowadzenia do kraju polskich dzieci, odebranych przez nazistów podczas wojny i przeznaczonych do germanizacji.

Urodził się w Kołomyi na Huculszczyźnie. Studiował prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim, które ukończył w 1931 r. Odbywał aplikację sądową we Lwowie, a następnie w Prokuraturii Generalnej RP w Katowicach, po której odbył aplikację adwokacką.

W czasie okupacji przebywał w Warszawie, gdzie w trybie tajnym uzyskał stopień doktora prawa. Po upadku powstania warszawskiego przebywał w obozie w Pruszkowie. Po jego opuszczeniu wyjechał do Krakowa, gdzie został aresztowany przez gestapo i osadzony w więzieniu przy ul. Montelupich.

W 1945 r. uzyskał wpis na listę adwokatów w Katowicach. Praktyki jednak nie podjął z powodu pozostawania w służbie państwowej. 23 października 1945 r. został naczelnikiem Wydziału Pracy i Opieki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach. W tym czasie zaangażował się w poszukiwanie polskich dzieci odebranych przez organizacje niemieckie w latach 1940-1945 i wywiezionych w celach adopcyjnych do III Rzeszy. Wbrew propagandowej pogardzie dla Słowian hitlerowscy specjaliści od rasy uważali, że Polacy i Niemcy mają te same cechy rasowe. Tzw. teoria krwi pokrewnej była podstawą do przeprowadzenia corocznej selekcji wśród polskich dzieci w wieku 6-10 lat, pod pozorem badań lekarskich. Cenne rasowo dzieci były zabierane ze szkół, szpitali, domów, ulicy i umieszczane w specjalnych ośrodkach, skąd wywożono je w nieznanym kierunku. Dzieci odbierano podejrzanym politycznie rodzicom, rozwiedzionym kobietom, wdowom po rozstrzelanych działaczach ruchu oporu. Powstał w tym celu specjalny system oraz działająca w Niemczech organizacja Lebensborn, która koordynowała działania związane z germanizacją dzieci.

Adw. Hrabar zaangażował się w odzyskanie ponad 200 tys. polskich dzieci, najpierw jako przedstawiciel Polskiego Czerwonego Krzyża, a

następnie od 1947 r. jako pełnomocnik rządu ds. rewindykacji dzieci polskich z Niemiec Zachodnich. Wraz z pogarszającymi się stosunkami pomiędzy zachodnimi aliantami a Związkiem Sowieckim komplikowały się starania o odnalezienie dzieci. Największe problemy stwarzali Brytyjczycy, którzy dowodzili, że odbieranie dzieci „niemieckim rodzicom” będzie dla dzieci kolejną traumą. Niezwykle skuteczną okazała się pomoc Eileen Blackley, przyjaciółki Eleonor Roosevelt, która wówczas była przewodniczącą Komisji Praw Człowieka przy ONZ. Dzięki interwencji Blackley rząd USA przedłużył działalność odzyskiwania dzieci o rok. Pomoc okazał też Edmund Schwenk, prokurator przygotowujący VIII proces norymberski, w którym oskarżono 14. esesmanów i urzędników cywilnych o udział w akcji porywania dzieci z terenów okupowanych przez III Rzeszę.

Do 31 sierpnia 1950 kiedy to delegatura PCK zakończyła akcję, mecenasowi Hrabarowi udało się odzyskać ok. 33 tys. dzieci, w tym ponad 20 tys. z sowieckiej strefy okupacyjnej, 11 tys. z francuskiej, brytyjskiej i amerykańskiej oraz ok. 2 tys. z Austrii.

Proceder i sposoby dochodzenia prawdy Hrabar opisał w licznych publikacjach. Jednym z odzyskanych dzieci był późniejszy adwokat Zbigniew Winerowicz.

Od 1945 mec. Hrabar należał do Towarzystwa Przyjaciół Dzieci i do PCK. Był członkiem zarządu i przewodniczącym komisji Rady Miejskowej Pracowników Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w Warszawie. Od 1965 r. był członkiem Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce i wiceprzewodniczącym tejże. Od 1968 był członkiem ZBoWiD, w 1983 został członkiem Towarzystwa Przyjaciół Oświećmienia i Towarzystwa Wolnej Wszchnicy Polskiej. W 1973 rada adwokacka w Katowicach powołała adw. Hrabara do komisji badania stosunków międzyludzkich. W 1975 został członkiem ZAIKS. W 1994 r. został powołany na członka Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – Instytutu Pamięci Narodowej.

Był delegatem na Krajowy Zjazd Adwokatury w 1959 i w 1981. Jako adwokat specjalizował się w prawie cywilnym, egzekucyjnym, prowadził też sprawy cudzoziemców dewizowych oraz sprawy karne i cywilne obywateli amerykańskich.

Odnaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Złotą Odznaką ZPP, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Zmarł 29 września 1996 r. W 2017 r. otrzymał pośmiertnie odznakę Adwokatura Zasłużonym.